GYÓGYSZEREK II.

XVII. sz.

1 *Francusnak valo.* Recipe: 4 font dizno hajat, 8 latt beczj zappant, egy font fa oliatt, fel fel fontt kenesö, 8 lat eget bor, 4 latt arany glet, 4 lat terpentina, 4 latt mastix, 4 lot temeny, 4 lat eczet: Ezeket egy medenczeben hidegen töried mint egy nehez irat, de ugy czelekedgiel, hogy megh eold az kenesött elseoben, es olian ligien megh hülue, mint egy popium. Mikor francu beteged vagion, aual igi ely akar telb[en], akar niarban. Egy kis hazoskaban ta[r]czad, az hazat penigh be fütuen, semi zel ne erje tizen ötöd napigh. Tizen eöteöd nap alat haromzor ken megh, harmad naponkent. etc.

2 *Fenerul valo.* Papa fü, sallia, rutat, isop, centar [?], temsë, aleos. Borban ezeket megh kol föznj. Az kin el indul, kenny kol vele az sebet. Probatum est.

3 *Ször feregh ellen.* Vegied az fenio maghot es tord özvë jol szalonna köuerivel, es fözd megh erossen ugy mint deligh, es kosd az sebre, az hol az ször feregh vagion, mentül heueben el turheti. Ezt miveld megh negy auagy öt nap, es mind megh halnak, ki hulnak belole. Probatum est.

4 *Puska louesrul ualo oruossagh.* Vegy spykinard oliat, rosa oliat, egetet bort, es lud megh haromszor vele, szepen megh tiztittia. Probatum est.

5 *Ha valakinek mikor akarod eret megh vagnj, ha megh nem esmerszik, igy vöd eleit.* Vegy egy szem szek füet, vagy ketott, vagd megh es tarcz szadban, es fuiad az erre, föl mutattia magat uagy kezen, vagy laban, vagy feien leszen, akar hol legien, bizonjos dologh ez.

6 *Az kinek az feie czontia megh törik.* Az violia oliayban marcz egy ruha[t], mossad es azzal tarcz az feie sebit, es szip pirossan tartia, az feketeseget el uezy rola, szep vy leszen zine [. . .] tizteseghed leszen.

7 *Gemanna giöker kürol ua[lo].* Pörül eczetben koll megh innia, ha penz niomonit egy italal, megh indu[l] benne.

8 *Gomber czinasalasa [l] giomor faiasrul.* Tegy egy medenczeben nad mezet, tolcz rosa vizet rea, forrald kemenien 4 lat szek fü, 4 lat giombert, 4 lat szereczen dio viragott, 4 lat szereczen diott, erezd bele az porokat, had föiön megh kemenien, oztan vizes tanierra meteld ki.

9 *Szü faiasrul.* Rosa viz, soska viz, uti fü viz, ezeket timporald özue, ves bele törött szek füet, sandalmot, faheiat, eget szaruat, beczy saphrant, törött foenum graecomott. Ha iniallik az szive, marcz egy darab scarlatott bele, ted az szivere.

10 *Colika ellen.* Az feier malvanak az tovet megh kol torny, szek füvel, fodor mentaval eggiut kaposzta leben jol hogy az füveknek az ereje ki föiön, az utan egy medenczeben üssön ket tiukmonia[t], len magh oliatt, fel marok sott, azt igen megh kol törny, igy az utan tolcz rea leuet, az meliet az füvekrül le szürsz,

ezt oztan szurd megh ighen szepen, az hoiaghban azt ad be, ha nagy az ember, egy iczet, ha penigh kiczin, egy meszoltt agy megh neki.

11 *Fekete olay uy sebre ighen io.* Az giliztatt, azt kol olayban rontany, es erossen kol megh fözny, es egy gialcs ruha altal kol megh szürny, es azza[l] ugy kol banny, es azt kottny kol uele. Az foldi giliztanak megh az porais io, meg kol aszalny, megh kol szitalny, megh kol az sebet vele hinteny.

12 *Fajdalmakra valo flastrom: oldalra es derekra.* Fenio szürok, szaruas faggiu, viaz, terpentina, eözuo kol oluasztany, sott, egett bortis, harom penz arratt bele, tiukmonnak az szekit, uagy niolczat erez bele, beczi saphrant, egy kis medenczeben az tikmonj szekit es az saphrant eöröld öszue, tord faval megh, az utan tolcz az tob szerszamok koziben, töried migh megh hül.

13 *Dagadozott giomorra valo Kata flastrom.* Irom viragott porul, szek fü viragott porul, len magh porul, foenum grecum porul, malua gioker, consolida fenio szurkott, es viaszatt kol venni, tizta uizet kol rea eöntenj, es megh kel foznj, mint egy teszta, olian ligien, ruhara kel vonny.

14 [.....] Keres földi bodzanak az tövet, mözd meg, törd megh, faczard megh. Keres egy üveget, s tölcz bele, az menny az bodtzanak az leve, anny eget bort, s megh anni fa olay, közd be az üveget, czinald az tesztaban, szürd megh, kend vele az labat.*

15 *Hagymaz ellen.* Vegied az leuestikon giökeret, feniö magot, oh haiat, fok hagymat, etszetet, törd összve, es azzal kenniek terderöl az labat, es köniöketül fogva az kezet.

16 *Holt tetemröl.* Keres az reten termö sarga viragnak ⟨nak⟩ az korojat, meteld approra, es közd az holt tetemre, es megh eszi az holt tetemet.

17 *Az kinek söör vagion az semeben.* Czinaly igen erös lugot, szürd megh egy medenczeben, vesz egy keves mezet, le szürd ostan mas medenczeben, köve leszen, ha megh fözöd, azzal kennied az hol vagion, avagy akar lenni, megh giogiul.

18 *Haliag es peczenies szem ellen.* Ved az szapora fünek vizet, mosd giakorta vele szemedet, s meg giogiul.

19 *Dagadozot giomorra valo.* Üröm viraga porul, sök fü viraga porul, len magh porul etc.

20 *Ver hanias ellen.* Apiomot, rhutat, zalliat, retket, fözd megh mezben, es azt ad megh enny avagy innia, es meg allittya.

21 *Sülyröl valo.* Mercuriumot, Isten ineiet köly keresni es port köly czinalny, es az sülyre hinteni. Ehez köly fa olay es arra köly az Isten ineiet hanni, es annak alaia köly tenny.

22 *Az mely embernek vizelleti megh al, avagy ganeia.* Az fekete retket, az konkolyt es petrezilmet, az beczi sappant fözd megh feier borban, megh giogiul.

23 *Mirigy ellen valo.* Vegy 20 szem feniö magot, baraczk magotis, buzat, es egy fokhagyma feienekis uizet, es egietemben 20 szem borsot, es ezeket egy kis borsal, safrannial egyben köly törni es az mirigyre kötni, megh giogiul.

24 *Rothadasrol valo viz.* Papa fü, zallia, rhuta, centauria, izop, tem soot, aluest, ezeket az szersamokat borban meg köly fözny kenier hej alat, az ruha mohat köly az leveben martani, azt köly az rothadasra rakni, ketszegh nelkül megh giogiul.

25 *Mas azonrul.* Eget bort, erös etszetet, mezet, temszot io beven, egy keves soval erössen megh köly fözny, io viz leszen benne.

26 *Duhös eb marasrol.* Zöld fagyal ferget, Isten üneiet, azt megh kel aszalni es

porra törni, ahoz köl apium uiz, fejer bor, ezeket öszue kel elegyeteni, es innia kel adni, megh indittya.

27 *Az kinek az szeme könyvez.* Bak füuet es az kömennek giökeret fözd megh uizben, es azzal mossad az szemedet.

28 *Az kinek ver uagyon az szemen.* Az köken fanak az mohat uesd melegh uizben, es szürd megh iol az kezed közöt, es ket ruha közöt, kösd ketszer uagy haromszor.

29 *Ittem.* Az ueres fünek az uizet az tikmony fejereuel egyetemben szürd megh iol, es boczassad az szemeben.

30 *Hogh senki ne lasson.* Ugy mond Albert mester, hogy az büdös babuknak az feszkeben talalsz egj köuet, ki minden szint mutat, es aszt hordozd nalad, senki nem lat, de el reycz.

31 *Vizketegsegrül igen io.* Törd megh az dionak az belit, fözd megh uayban, ues egy keves kenköuet bele, szürd megh, de elöszször iol megh fözd, oztan melegh hellyen kennyed uele.

32 *Az kinek bekaia uagion.* Egy penz ara borsot, egy penz arra timsot, es album graecumot az mennit akarsz, ues annit bele, osztan aranias töriekkel az porokat elegyicz oszue, osztan az bekat az nyelue alat fokazd megh apro uassal, hogy megh ne veresedgjek, es kend az szerszammal, igen io. Probatum.

33 *Az kinek testeben megh gjogjult seb hellyerül sáár uiz jön ki.* Az czallyan maguat, diobelnek közin ualo körösztet ki kel venni es megh kel szarasztani, es aszt megh kel törni, es azzal kel az sebnek likat be tenni.

34 *Hasirom dagadasrol es süzessegröl.* Sirop, farana, hordos, alibani alubam, beleatomeni, album vini, ouarum, artenum, aceto, fiet flastrom.*

35 *Igen hamar giogito irr.* Fa olaj negi lat, lepes mez harom lat, arabiai gummi keth lath, tizta tömien egi lat. Ezeket az szerszamokat megh köl törni, sitalni, es ugy köl az olaiban vetni, s megh fözni, es keverni, az utan az sebre kötny.*

36 *Sarga viz orbanczrul.* Czinaly erös párlugot, szürd megh azt szep tisztan es ted az tüzhöz, galiczkövet, timsot egyarant kel bele vetni, es egy kis temientis, midön azert az tüztöl ki veszed, io melegh leven ted egy medenczeben, mert fel üti magat, es minek utanna hogy beleveted az megh nevezet porokat, erössen forrald megh, es sarga leszen.

37 *Ugyan azonrul.* Galiczkövet, timsot es egy keves hazi sót egyben törven, tölcz rea eczetet, es forrald megh, annak utanna az mint akarod, az tiukmonnak szekivel egyeliczed.

38 *Dagadasrul veres viz.* Timso 4 latt, bonus arminus 5 latt, myrha 1 latt, mastix 1 latt, temien 1 latt, canfor 1 nehez⟨el⟩ek, saffrant az menit aranzasz. Ezeket hidegen hand egy pint borban, fözd megh erössen, es utollyara osztan tiukmony feieretis eresz bele.

39 *Glet viz hevsegrül.* Merits egy uy fazekban tiszta folio vizet, es ugian abban tegy harom lat timsot, annak utanna ted az tüzhöz, had forion megh, ha megh for, ved le, es had hüllyön megh. Azutan egy kisseb fazekban vegy három latt arany gletet, es tölcz rea igen erös eczetet, had föyön, keveried minduntalan, ha megh fö, ted ki, had hüllyön. Minek utanna azert ha immar mind az kettö megh hült, ted eggiben, es sodori vagy negy tiukmonnak az feieret bele, es azzal melegen osztan ugi kennyed az orbanczot.

40 *Feier viz.* Egy icze borban ves egy latt timsót, egy latt temient, es harom tiukmonnak az feierevel öszve egielitven, kösd rea szenivedhetö melegen.

41 *Mikor az embernek orczaia megh dagad, hogy nem lathat.* Vegy negi penzara

egett bort, ket latt timsot, tiukmony feierit, habard egiben, hogi annival sürüb leven vele kenhessed orczaiat.

42 *Foliosorul valo viz.* Tiszta folio vizet eczettel, timsoval, galicz kövel, temienynyel, crispannial es egy tiukmoni feieretis habary es egyelicz egyben.

43 *Ugyan azonrul.* Az bonus armenust galicz kövel, grispannial, timsoval es annak felette eczettel habard egyben, probald megh ennek fözetet.

44 *Az ember szemermes testenek megh dagadasarul ualo.* Az tiszta vizet vayal es komloval eggiütt fözd megh, es megh giogiul.

45 *Flastrom ugian azonrul.* Az bab lisztet bonus arminussal, borsoval, liszttel, mezzel, faolayallal [!], ohayal, fenum grecumal es maliva porral mind egy keverven es törven fozzed nem igen izzo, hanem lassu ki vont tüz avagy szen mellett.

46 *Mindenfele dagadasok ellen es köszveniek faydalma vetelerül walo oruossagh.* Meteld aprora ez megh nevezendö füveket, ugy mint az feier malivat, apro malivat, uti füvet, eper levelet, betonicat, apro boitoriant, szekifü viragat eggy egy marokkal. Foenum grecum porat, malva porat, mind ezeket vesd egy pint veres borban, akar feierben, had föyön iol megh. Annak utanna kösd io melegen rea, s megh giogiul.

47 *Az kinek laba dagadozott, kek es hidegh.* Egy meszelli eget bort, egi lat eget timsoval, egi lat mastixal, egi latt temjenniel, egy lat mirhaval, egy lat saffrannyal, egy marok kakuk füvel, es egy icze borral, mind ezeket egyben temperalvan fözd megh, annak utanna, es tarcz benne ruhat, az melliel labadat kössed s mind pedig ottan ottan aztassad, megh giogiul.

48 *Dagadasrul.* Tikmoni feieret galambszarral egyben timporalvan, azzal kössed, hasznalni fogh.

49 *Dagadasrul, embernek akarmi nemü testen valorul valo orvossagh.* Az melilotumot es az szekfü porat egy arant ted porra, ugyan ennek felet eczetben, felet pedigh borban fözd megh, mint egy jret, hogy ruhara fel kenihessed, tegi mezetis köziben, es feczke feszketis, melegen minden nap ketser kössed vele, hasznal.*

50 *Vgyan azonrul.* Scolopendria, szarvas nyelvö fü, es vad sallia, tettessenek porra, es az mi egy arany forintra terne, ad megh innia reggel tudnia illik es estve.

51 *Aegiptiacum weres ir.* Wegy mezet az menit aranzas, timso legyen harom lat, ros liszt 1 latt, vitriolum 1 lat, crispan 2 latt, ezeket mind egyben teven, fözzed mind addigh, migh megh veressedik, mindazonaltal rea vigiaz, hogy megh ne eregyen.

52 *Rothadasrul es fene ellen valo orvossagh.* Mirhat es aloest egy egy latot feier borban megh kel fözni, es ugy osztan melegen megh kel az sebet is vele mosni.

53 *Kassay vaszon wad hus ellen.* Egy uy tiszta begreben vasznat hany, az ruha feleben tegy galiczkövet, erös eczetet, timsot es grispant, felliül födövel fodözd avagy ugian be tapaszad, es mind addigh forraliad, miglen io nem lenne, annak utanna ted az vad husra.

54 *Sebet löni valo viz.* Ket marokban ferö komlot mezzel eggiüt borban fözd megh, es egy kalan vizet is tegy avagy öncz köziben, hasomlokeppen egi keves timsotis, azutan ugy löd vele az sebet.

55 *Azonrul.* Temient, timsot, mastixal borban igen szepen fözd megh, es tiukmony feieretis habary köziben, ha tetsik, az utan ugy löd az sebet.

56 *Pokol war ellen valo io.* Ved az tiukmony szekit, fözd megh nagy erössen, es ves bele böven saffrant, annak utanna kend ruhara es ted az pattanasra, el hid, meg öli es semmive teszy.

57 *Ugyan megis azonrul.* Az veres hagymat megh sütven hamozd megh, es törd megh erössen, az utan ves saffrant böven bele, es az minemü helyen vagion az var nagie vagy kicziny, hasomlo jres ruhat czinaly, es ted rea.

58 *Kopasz förül, avagy hai nevelöröl valo orvossagh.* Az vakandokot nyuzd megh, es egesd megh az tüzön ugy annira, hogy porra legyen, es az hol akarod az haiat nevelni, kend megh fa olaiial, annak utanna hincz megh az vakandok poraval egynehanszor, es hay nö raita.

59 *Koszos förül valo orvossagh.* Ved az naputan jaro füvet, aszald megh, es az utan ugy törd megh, mikor megh töröd, az feiet kend megh egy kis mezzel, es hincz rea az füvet, kösd be ruhaval, es harmad kötessen megh gyogiul.

60 *Koszos förül megis.* Az örveny giükeret es arany giükeret törd diszno hayal eggiben, es azutan ugy kenegesd vele, meg gyogiul.

61 *Hay nevelö.* Az jegenye bymbot törd jros vajial egyben, es annak felette arany giükerrel, az utan had allyon 7 napigh ismet, az el mulvan, fözd megh, szürd megh, es ugy kend osztan vele feiet, az ki anelkül szükölködik.

62 *Koszos embernek walo.* Az tragantumot egy keves ros lisztet, es egy tobosz szurkot aztasd eczetben, hogy annival az szerszamok el olvadgianak, annak utanna kend posztora és keösd rea.

63 *Pokol warrol.* Az crispant timsoval, galiczkövel, mezzel, erös eczettel öszve kel timporalny, es erössen megh föznj.

64 *Szemnek valo kék viz.* Az rosa vizet kömoeny vizet es sallya vizet tölcz egy rez medenczeben, es vegy 15 penzara sarmoniacomltt [?], ted laggya es porra, es vesd bele, had allyon egy eyel benne, es szarkalab füvet tegy egy marokkal bele, es szürd megh haromszoris tiszta ruha altal, ugyan alkalmas haliogot el veszen es el rontt.

65 *Szemnek valo viz.* Szerez nagy feier avagy fekette retket, az teteiet mint egy födeöt mesd le, es vaid megh belöl, tölczd megh mezzel, es ves sot bele, es egy kis canfortotis timsoval, annak utanna tsinald be azzal, az mellyet felliül el meczettel vala ugy, hogy semmi ki ne iöyeon belöle, es azt feöd be 9 napigh, azutan mire valo leszen, ved ki, es tölcz tiszta üvegben, hasznalny fogh.

66 *Kinek az szeme veres.* Süs ket almat, es azt megh hamozvan meteld egi tanyerra, az utan etesd meg rosa vizzel, es ted egy tiszta lagy ruhara, ugyan azon felliül tegy mas ruhatis rea, ismegh etesd megh rosa vizzel, es osztan ugy kösd az szemere.

67 *Ugyan azonrul.* Eufrasia vizet, rosa vizet, eökör fark vizet, egy tiukmony feierevel es egj darab timsoval habard egyben, melibe annak utanna marcz igen szep tiszta ruhat, es azt ugy kösd az szemre.

68 *Az mely sebnek vere megh nem áll.* Kenkö, galyczkeö legyen, az galiczkövet pedigh egy melegh fazekban kel tenny, es egy keves eczetet rea föliül tölteni, azutan födöt rea tenni, es az födö környeket szepen mind be kel tapasztani. Meni pedig az galiczkeö, ket anninak kel lenni az kenkünek, minekutanna azert ezek igy lennenek, ted porra, es megh hintven vele az sebet, tekerd be erössen, ez harmad napigh ejjel es nappal had allyon raita.

69 *Az sebbül valo vernek ki foliasarul.* Az utifüvet borban igen szepen megh kel fözni, es az sebre felliül kel tenni, el hid, az sebböl ki folio vert megh allattia.

70 *Orra vere megh nem all.* Czinaly ket kiczini saczkot, az mely az ember orra likaban ferhessen, töry galiczkövet, es tölcz megh az szaszkokat, annakutanna osztan ugi dugd az orra likaban, az utan nyomits megh vankos ruhaval, megh lád, hogy megh áll.

71 *Azonrul.* Az aytonak küszöbe mellett, az mint ember be szokot iarni, czinali

egy vermet, es tegy eleven szenet bele, melire czöpögesd migh megh aluszik, az utan tsinald be az vermet, es megh all.

72 *Megis azonrul.* Ved az ö maga veret egy czerepben, es ted az szenre, hogy porra legjen nagy hamarsagal, ugian azon port törd megh, es fuid az orra likaban, megh kezd allani. Probalt dologh.

73 *Azonrul.* Vegyed az tiukmonnak feieret es habard eczetben, azutan marcz szöszt bele, es ted arra az oldara, az mellyen az lepe fekszik, es az hata czont gerendire, megh all.

74 *Megis azonrul.* Az diszno ganailattiat szedven czjnalj ket czapot belöle, minemü az orra likaban fer, ugyan azt hincz meg felliül galiczkövel, az utan dugd be vankos ruhaval, megh all.

75 *Azonrul.* Keresd az nyulnak fülit, es mind raita levö szörével eggiüt, giuycz megh aztt, tarczad az orra eleiben, megh all.

76 *Azonrul.* Ted ezeket az szokat az nevevel egy czedulara, azutan kösd be, hogy megh ne odgion valamikeppen, ugy kösd az nyakara, megh al.

77 *Szemnek valo viz.* Czjnaly párlugot, melliet hivesits megh, es azutan az tisztaiat szürd igen szep tiszta edeniben, annak felette az feier timsot igen igen szep approra toried, hogy annival lagiab legyen es ezeket egyben keverven, timporalvan tegied vilagos cristaly üvegben, es ugy erezgesd az szemeben az faio szemö, es veres szemü embernek. Probabile.

78 *Aszszony embernek beli le szallassa ellen.* Az verös kaposztat meteld approra, es fözd megh fa olayban, az utan azt kössed az hasara, megh giogiul.

79 *Siro orbanczrul.* Az diofanak levelet, eger fa levelet fözd megh vizben igen szepen, es azzal mossad, es az leveletis ottan ottan rea rakogassad. Hasznalni fogh.

80 *Az meli ember nem emeszthet, hanem okadik, es igen megien az hasa.* Az aloest, mjrhat es az gyömbert egiben teni poralvan ted porra, az utan egi keves ostiat vizben megh aztatvan czinald bele az porokat, es ugy harom falatoczkakra oszad, az mint inkab el nyelhesse az betegh ember, mellire semmit sem kel innya, hanem igen megh tartoztassa magat, ha pedigh az okadas rea iöne, eczetes ruhat tarczon az orra elött, akar allatta, megh giogiul.

81 *Az ki szüntelen czuklik.* Ugyan ezen felliül megh nevezet porokat ad megh enni ostiaban, meg giogiul.

82 *Az meli embernek ala szal az bele.* Az lab moso füvet fözd megh vizben, es annak az levevel mossad az agyekat, ahol faylallia, es egyeb testere kösse rea az füvet melegen minden nap haromszor, megh gjogiul, io.

83 *Az meli embernek az szeme fay, es az szeme haya ala szál az faiasnak miatta.* Az levestikomnak ved vizet, ugy szinten mint az rosanak, mellinek vizevel törüld az homlokat, szömöldeket es szemet, s megh lad, minemü hamar meg kissebbedik az fakadasa.

84 *Siketsegrül.* Az ökörnek lepet vonniad az nyarsra, süsd megh, es had czorogion el az elsö semmire kellö leve, annak utanna tegy valami edent alaia, az kiben fusson az masodik tiszta feier leve, azutan tölczed üvegben, es ugi bocsatgasd az siket ember fülebe, iol, de sotalan legyen az lep.

85 *Ugian azonrul.* Az hollonak az ganajiat ted egy üvegben, tölcz rea felliül fa olait, es annak utanna allyon vagi 2 hetigh, azt ereszed mindennap az füleben, s megh giogiul, io.

86 *Szömölczörül.* Az szömölczö, az melly emberen vagjon, nem szüksegh annak megh mondani, hanem feniü fanak az agat lemeczven akar kessel, s akar mas ezközzel, tehat akor azt mondgjad avagy czak gondolljad, hogy azert vagd le

ezt az feniü fanak agat, hogy az en baratom szömölczöje el veszen, de en jro ezt nem orvossagnak, hanem büüös bajos babonasagnak mondom.

87 *Köniü purgatio.* Az sarfümagot, szeökfüvet, gyömberrel egietemben timporald öszve, es azt föszd meg borban akar pedigh löreben, annak utanna ad meg innia az embernek, es le fekven, takartassa be magat szöruyen, ugy indul osztan megh benne az sarviz, es az mi nagyob, se elötte, se utanna egy keves jdeigh ne egiek, es ne igiek, hogy iob modgiaval operalhassön.

88 *Rosa lictarium.* Az parlagi rosat szed megh, de tsak az bimboiat, az ki megh ki nem nylt, annakis pedigh czak az veresset, ugyan io böven es mosarban azt törd megh erös keppen, ugy annira, hogi mind el romollyon, es ugian abban ves megh anni nadmezet bele, avagi kevessebbet, czak hogi az rosa legyen bövebben, ezt eckeppen megh törven, es egiben tsinalvan tegied tiszta edeniben verö fenire, es midön osztan megh erik, ez leszen rosa lictarium avagy electuarium.

89 *Czont töresrül valo flastrom, avagy akar miczoda seresrül.* Sirop, bonus arminus, timso es czepegö kö legien, az ki vizböll leszen, az timsonak nem kel igen soknak lenny, ezeket azert mind immar ted porra, es keverd öszve eczettel, tiukmoni feierevel, ez igi leven osztan kend tiszta ruhara, es ugy ted az sebre egynehanszor, igen io, azt kialtiak az orvosoknak minden seregy.

90 *Jz viz allatasrul.* Az gylisztat fözd megh fa olaiban, es midön megh fözöd, ves bele timsot, galiczkövet, crispant, mindeniket porrul, azzal kösd osztan az sebet melegen, szepen megh giogiul.

91 *Az mely aszszonyember nehezen szül.* Ad megh innia az velenczey porist borban, es mindgyarast szüli az gyermeket. Probabile.

92 *Verröl.* Az polipodium nevö füvet aszald megh mind levelestül, töstül porul, tikmoniban ad megh enni az embernek. Hasomlokeppen az hideglelesben levö embernekis hasznos ez, probalt dologh.

93 *Az tegla olait igy czinallyad.* Az uy teglat törd el darabonkent, az ki megh soha müben nem volt, mint egi marockal az io leszen, es vesd az szenben, had egyen meg erössen, nem külömb legyen, mint az tüz, olly izzo, az utan szed ki, es hand egy tiszta mazos begreben, a' meliben fa olay legien, es ebben had allyon az meg egettet tegla egy egez nap, avagy egy eyel. Annak utanna keres mazos begret, kettöt, egyenlöket, es tegyed egiket az masikhoz fenekkel, avagy az fölsöt az also bögreben tapaszd be, oszta[n] ackeppen ragd bele az tegla darabokatis, es az olajtis felliül rea töltsed, az kit pedig el nem itt az tegla, arra is felliül czinaly czerepet, es tapazd be sarral. Az alsot azert immar asd az földben mind az szaiaigh, hogy az tüz ne erye, de az felsöt ragd megh faval, es erössen egesd megh mind körös körül, nem tovab, csak mint egj oraigh, midön azert immar gondolnad, hogy megh eget, ved ki onnan, az olait tölcz mazos korsoczkakban, ez leszen az tegla olay, az mely igen erös allat, ezzel kend az gutta üttött embernek kezet, labat, avagy egyeb testet. Proballasra szükseges.

94 *Spiritus, vitrole olay szumuyuszag elen jgen jo.* Egi pint foras vizet, egi meszely borban fözd örven gökeret, tiz [?] cepet kel köziben eresteni az olayban.*

95 *Vad szemer elen.* Meg fanak az mezkayat asztas ecetben, had alon bene tezen ötöd napi bene, az utan kened vele, meg gyuly.*

96 *Az Isten faianak,* Isten seröinek füvet törd megh es egy messel a' uagy fel messel erös eczetet rea tölczenek, es valami keves sot köziben, es adgiad megh inia nekie, az kiben kigio vagion, a' vagy egieb merges alat.*

97 *Kö ellen valo orvossagh.* Az ceklice [?] tövisnek ved uizet es ad megh inia az kiben uagion, es megh gogiul.

98 *Francusnak valo viz.* Merkoriomot, galiczkövet, timsot, alues geletet, egyetet bort eczetel fözd erössen megh, verd ⟨megh⟩ az szebet vele.

99 *Az ki nem alhatik.* Keresd az feier tömient, baraczkmagot, es törd ösve ezekkel, es az utan egy kis eczetet tölcz rea, es ugy kössed az embernek az homlokra, es alhatik.

100 *Foloisorul a' uag orbanczrol.* Az arany gletet törd megh, vesed eros eczetben, szepen keveried, megh nezed, hogy ki ne fusson, es az utan egy keves timszot bele köl uetni törve, es kevergetni köl, es az utan ued ki az szentöl, es egy tykmonj fejert ves bele, az menit gondolod, szodord megh kemenien, es az seb körnikit verd be vele erössen, megh giogul.

101 *Az mely ember nagy beteksegben uagyon es nem ulhet, igy vegied eleit, ha azt akarod, hogy hasznaljon.* Wegied kilencz narancz magot, es törd meg mozarban, es ad megh inia haromszor. Igen hasnos.

102 *Az ki nem vizelhetik, arul.* Vegied az komennek az tövenek az vizit, yd megh estve, mikor le akarsz feküni, igen hasnos.

103 *Az kiben beka vagion.* Kereszd az lenlevelö füvet, fözd megh fejer borba, ad megh inia haromsor eyomra belole, ki megien.

104 *Az mely aszonnak az tei el vesz.* Fogy negy ökor szemet, tisticz megh sepen, es szarazd megh, s megh kel aszalni, ugy köl megh törni, es melegh borban ad megh inja az aszonnak.

105 *Az mely embernek vizeleti cepegh.* Vegied az szarga liliomnak az tövit, fözd meg vizben, azt ad megh inja. Igen jo.

106 *Iz vizröl.* Keresz gelestat, es törd megh mozarban, es öncz egy kis fa olyat rea, egy kis czuporban fözd megh uagy melegitöben, azzal kössed az szebit, a' uagy megh löd vele. Igen io.

107 *Haymazrul valo.* Az vörös clarist törd megh, es megh fustöld azzal, a' uagy cziak orra ala tarczad.

108 Foghaima szaravalis io füstölni.

109 Az feier liliom levet rosa vizel, eczettel öszve törny, terdere kötnj.

110 ⟨.....⟩ Epicomnak hijak, igi köl czinalni szaianak. Narancz heiat, czuka fogat, girspant, timsot, eczetet, egetet bort, mastikszix, sereczen diot, ezeket erössen öszue köly fözni. Igen io.

111 *Fekete flastrom, io minden sebre es hamar bört neuely.* Len mag olay egy font, minium ket lat, vias harom lat, giörogi feier negy lat, galbanom ket lat, bedellium harom lat, armonikum negy lat, glet harom lat. Az miniomot fözd megh az olyban, megh feket leszen, az utan az uiast, feniö szurköt, görögh feierth egy mas utan veszd bele, de cziak anny fenö szurkot, az menit akarsz, ueszd bele az iob szerszamokotis armoniacum bedelsiomot, galbonomot, de keverdis, hogh megh ne eghien. Ved ki az tüztöl, es mind adigh keverd az törö faval megh, io leszen.

112 *Szorke deakoriom.* Viast nyolcz lat, kalafonia harom lat, terpentina negy lat, görögh feier harom lat, eget timso harom lat, lapis calamitaris harom lat, tömien harom lat, mirha ket lat, canfor kett lat, maxtis harom lat. Az terpentinat viassal, kalafoniat lasu szenel köl öszve fözni, annak utanna veszed bele az canfort, lapiscalaminarist, görök feiert egyet, timsot, mirhat, tömient, mastixet, annak utana ved ki az szentöl, törd iol az törö faval, migh megh hiül, es az minalunk igaz proba.

113 *Könyeb szürke deakorium.* Olait, viast, gletet, kamfort, terpentinat, mastikxet, grispant. Ezeket egy medenczeben ted, es egy keves eczetet tölcz reais, keverd erössen, megh fö adigh, az utan io leszen.

114 *Eöklödö jrr.* Terpentina egy libra, fekete toboz vias, petrosolium, galicz kö, kanfor negy lat, legien feniö mag, olai egy lat, tömien nyolcz lat, mastix ismet ket lat, mera ket lat, tikmon olai harom lat, ezeket nem kel olvaztani, hanem cziak hog el mennien egy mastol, kanfortut köze kö[l] vetni, es ugy köl törni az törö faval, es osztan jo leszen.

115 *Gratia Dei.* Feier vias negy lat, terpentina tizennegyedfel lat, horcz egy libra, mastikx egy lat, szapara fü egy marekkal, czibairom egy marok, feier bor egy iccze. Az ket fele füvet ted egy fazekban es tölcz reaia az bort es fözd erösen megh, es mikor megh föt volna, az utan az viast, horczot, mastixot czinad megh eczetben, es az föt bort szürd reaia, es ted az senbe, keverd, hogy iol el föiön benne. Ismegh ved ki, es veszd bele az terpentinat, az utan fözd annira, hogy az bor⟨t⟩ telliesseggel el föiön benne, igy leszen io grati[a] dei.

116 *Apostolikom falastrom.* Fenio viast negy lat, feier horcz negy lat, armonicum negy lat, tömien ket lat, farkas alma ket lat, ⟨p⟩ bedelsium galbanum egy lat, mera egy lat, crispani harom lat, puintilap [?] popaniczi harom, quine ezüzt ket latot, fa olait ket icczet. Immar vegied az appopanikom, ted el io mogial banomot, es törd megh egy kis mozarban, ted egy az viast medenczeben, tolcz fa olait rea, had föiön az szennel, gumikat vess bele ⟨ved ki⟩ ismegh ted az szenhez, az töb szerszamokat ted bele, fö keppen az crispant, es keverd erössen, io leszen.*

117 *Vörös flastrom.* Tobos hat lat, ezöst glet hat lat, terpentina ket lat, vijas fel font, rosa olai ket lat, lapis calaminaris negy font, dragantum 3 font, olibannum 3, maxtix, tom[ien] egy, mind egy arant legienek ezek temperalvan sep modgiaval öszve.

118 *Szöld deakoriom.* Crispan ket lat, feniö toboz ⟨ke⟩ nyolcz lat, uias negy lat, szaruas fagiut az mennyt akars, terpentinat niolcz eros vaiat. Ezeket az szersamokat meg köl oluasztani, egy medenczeben köl szürny, es ugy kel az crispant törue, szitalua az oluasztot szerszamokban uetni io keminn, io leszen.

119 *Szedries deakorium oh sebre.* Menny arany glet, ket anni olay, ket anni vias. Ezeket mind adigh köl fözni, migh megh szetetedigh.

120 *Kemenj zöld ir.* Uegy tobost, szaruas fagiut, barani fagatis, gletot, es osztan fözd megh lassu szenel, io leszen.

121 *Fekete ir.* Fel funt olay, fel funt vias, fel funt görögh feier, egy tykmoni terpentina, ezeket fözd fel ⟨el⟩ oraigh, auagy tobigh, io leszen.

122 *Fekete deakorium.* Uias, tömien, fa olay, glet, terpentina, ezek egy arant legienek, de mertek szerint, es erösen megh fozni köl, io leszen.

123 *Woros deakorium.* Fel funt fa olay, terpentina, kanfor, arany glet, uias, ezek egyenlökeppen legienek, temperaluan oszve, s io leszen.

124 *Sürke ir minden sebröl.* Feniö toboz, gletot, lapis calminarist, mastixot, tömient, kanfort, terpentinat, fa olayt. Ezek mind egy arant legienek temperalva öszue, fozd megh erossen, s io leszen.

125 *Turos labral valo vörös ir.* Feniö toboz hat lat, vias fel funt, terpentina harom lat, vörös olay ot lat, ezüzt glet hat lat, dragantum harom lat, mastix ket lat, tomien egy lat. Az uiast, terpentinat es az tobozt oluasd megh, es az negy fele szersamot es lapis calaminarist boczaszd lassan bele, az utan az gletet, osztan fözd erossen megh, de meg ne egesd, es az dragantomoth, az utan uesd bele az tömientis, es lasd megh, ha meg föt, ved ki, es mosd ki belöle, de az ki iol akaria fözni, az lapis calaminarist asztasa eczedben, nem cziak egyczer, haromsoris, annal job leszen.

126 *Zold flastrom.* Tista uias egy lat, giömber egy lat, kalafonia, bonus arumenus,

arany glet, terpentina, ezek mind egy mertekkel legien, szük fü fel font. Ezeket temperalja öszue mind sepen, de lassu szennel fozd meg, s ely uele, igen io.

127 *Feier citrium.* Cherabam tiztan, kettöl fel lat laureabakka mas fel lat, terpentina, kanfor, ezek mind egy arant legienek, rosa az menit akarsz, ezeket temperalvan mind öszue, es io citrium leszen.

128 *Maskeppen is ugyan ez.* Fa olay ket lat, terpentina harom lat, uias harom lat, mastix egy lat, mesz ket lat, ugy czinald mind az masikot.

129 *Niers citrom.* Roza viz egy lat, mastix mas fel, roza viz egy lat, arpa liszt masfel lat, tömien egy lat, bezgha [?] ioker egy lat, tikmoni szeki masfel lat, szafran masfel nehezek [?] Az terpentinat mozd meg borban erössen, a' uagy roza vizben, az utan ugy hand az töb szerszamokot bele, es tord el erossen benne, büdös es allapadot szebre igen io vele kötni.*